

pRASmīgi!

ZAĻĀ JOSTA

AJ P+WER

LATVIJAS
ZAĻAIS
PUNKTS

Informācija plašsaziņas līdzekļiem
2025. gada 3. novembrī

Daļa elektrotehnikas nonāk atkritumu poligonos; “pRASmīgi” diskusijā meklēs risinājumus

Otrdien, 4. novembrī, notiks sociālās iniciatīvas “pRASmīgi!” noslēdzošā darba sesija, kas veltīta elektronikas apritīgumam un pārstrādes izaicinājumiem, informē trīs lielākie ražotāju atbildības sistēmas (RAS) apsaimniekotāji: SIA “Zaļā josta”, AS “AJ Power Recycling” un SIA “Latvijas Zaļais punkts”.

Tajā piedalīsies RAS pārstāvji, uzņēmēji un jomas eksperti, tostarp Latvijas Iepakojuma sertifikācijas centra valdes loceklis un uzskaites nodaļas vadītājs Andris Osipovs.

“Latvijas Aprites saimniecības uzņēmumu asociācijas dati liecina, ka pērn tirgū novietotas 35 582 tonnas elektrotehnikas. No tām savākta aptuveni puse jeb 19 012 tonnas, no kurām pārstrādāta 15 261 tonna, bet reģenerēta 1091 tonna. Tātad lielākā daļa jeb 86 % no savāktās elektrotehnikas tikusi pārstrādāta vai reģenerēta. Lai arī šo tendenci var vērtēt kā pozitīvu, tomēr satraucošs ir fakts, ka ļoti daudz elektrotehnikas netiek savākts – tā ilgstoši tiek glabāta mājās vai pat zem klājas debess un bieži vien vairs nav pārstrādājama un nonāk poligonā,” norāda SIA “Zaļā josta” valdes priekšsēdētājs Jānis Lapsa.

AS “AJ Power Recycling” valdes loceklis Uldis Skrebs uzsver, ka elektrotehnikas segmentā joprojām ir ievērojams potenciāls apritīguma uzlabošanai. “Tā ir kopīga atbildība – gan patērētājiem, gan tirgotājiem. Mūsu uzdevums ir panākt, lai pēc iespējas vairāk elektrotehnikas nonāktu pārstrādē, nevis tiktu uzkrāta mājsaimniecībās vai izmesta dabā,” norāda Skrebs.

“Elektrotehnika ir viens no sarežģītākajiem atkritumu veidiem – tās sastāvā ir metāli, plastmasa, stikls, elektroniskās komponentes un akumulatori. Nonākot dabā, šie materiāli rada ilgstošu piesārņojuma risku. Tāpēc elektrotehniku nedrīkst izmest sadzīves atkritumos – tā jānodod specializētos savākšanas punktos, kur iespējama droša pārstrāde un vērtīgo izejvielu atgūšana,” uzsver AS “AJ Power Recycling” valdes loceklis.

E-atkritumu apjoms pieaug globāli, turklāt piecas reizes straujāk, nekā to dokumentētā pārstrāde. 2022. gadā visā pasaulē tika radīti 62 miljoni tonnu e-atkritumu – tas ir rekordliels skaits un par 82 % vairāk nekā 2010. gadā. Līdz 2030. gadam tiek prognozēts pieaugums par 33 %, sasniedzot 82 miljonus tonnu gadā, [liecina](#) 2024. gadā publicētais Apvienoto nāciju organizācijas Apmācības un pētniecības institūta pārskats.

“Elektrotehnikas šķirošanas rādītāji uzlabojas, taču joprojām nepanāk patēriņa paradumus. SKDS aptaujas* rezultāti rāda, ka pērnā gada beigās nevajadzīgās ierīces šķiroja 44 % iedzīvotāju. Kopš 2022. gada kāpums ir tikai 3 procentpunkti, lai gan kopš 2011. gada

aktivitāte pieaugusi par 57 %. Tas izklausās labi, tomēr, ja salīdzina ar cita veida atkritumiem, piemēram, bioloģiskajiem, līdzīga dinamika sasniegta vien sešos gados," uzsver "Latvijas Zaļā punkta" valdes loceklis Kaspars Zakulis, piebilstot, ka tehnoloģijas mainās strauji, lietošanas cikli kļūst īsāki, tātad svarīgāka kļūs arī tirgotāju iesaiste patērētāju informēšanā, uz ko uzmanību vērš Eiropas Savienībā."

Eiropas Savienība pērn pieņemtajā regulā noteikusi, ka tirgū laistajām precēm jāievieš digitālās pases, kas ļauj izsekot to apriti – no ražošanas līdz utilizācijai. Tās saturēs svarīgu informāciju par produkta dzīves ciklu un saturu, piemēram, izcelsmi, uzturēšanas un remonta vēsturi un pārstrādi. Noteikumi attiecas arī uz elektrotehniku un tiks ieviesti pakāpeniski, sākot ar 2026. gadu. Līdz 2030. gadam digitālās pases būs obligātas visām preču grupām, tostarp iepakojumam, tekstilam un videi kaitīgajām precēm. Ražotājiem un tirgotājiem būs jānodrošina, ka šī informācija ir pieejama patērētājiem.

Svarīgi ir tiekties uz to, lai elektrotehnika jau ražošanas posmā tiktu veidota ar ilgtspējīgu dizainu – viegli labojama, ar atkārtoti izmantojamām detaļām un pārstrādājamiem materiāliem. Tāpat būtiska ir efektīva savākšanas sistēma un iedzīvotāju informēšana par nodošanas iespējām, lai samazinātu nelegālu izmešanu un resursu zudumu.

Šī būs noslēdzošā sociālās iniciatīvas darba sesija – aizvadītas jau trīs. Pirmajā dalībnieki sprieda par tekstilizstrādājumu pieaugošo patēriņu un pārstrādi, otrā bija veltīta iepakojumam, bet trešā – videi kaitīgajām precēm.

Sociālo iniciatīvu "pRASmīgi!" organizē "Zaļā josta", "AJ Power Recycling" un "Latvijas Zaļais punkts", rosinot diskusiju un aicinot sabiedrību un uzņēmējus īstenot atbildīgāku pieeju ražošanai un patēriņam, kā arī pārstrādei.

*Aptauju "Atkritumu šķirošanas paradumi" pēc "Latvijas Zaļā punkta" pasūtījuma veicis pētījumu centrs SKDS, 2024. gada novembrī un decembrī aptaujājot 1003 Latvijas iedzīvotājus 18–75 gadu vecumā.

Par "pRASmīgi!":

Ražotāju atbildības sistēmas (RAS) ir uzņēmēju atbildība par tirgū laistu preču vai iepakojuma efektīvu apsaimniekošanu visā preces dzīves ciklā. "pRASmīgi!" ir trīs lielāko ražotāju atbildības sistēmu apsaimniekotāju – SIA "Zaļā josta", AS "AJ Power Recycling" un SIA "Latvijas Zaļais punkts" kopīgi organizēta sociālā iniciatīva, ar mērķi mudināt uzņēmējus un sabiedrību domāt par atbildīgu ražošanu, patēriņu un pārstrādi, lai samazinātu atstāto vides pēdu. Iniciatīva norisināsies no 23. septembra līdz 4. novembrim. Iniciatīvā plānotas četras nozares profesionāļu, uzņēmēju un ekspertu darba sesijas par dažādām RAS preču grupām: iepakojums, elektrotehnika, videi kaitīgas preces, tekstilizstrādājumi.

Plašākai informācijai:

Tija Ezeriņa, sociālās iniciatīvas "pRASmīgi!" sabiedrisko attiecību konsultante

E-pasts: tija.ezerina@publicid.lv